

Det tidlige sprog 3-6 år

– sæt ord på verden

TYRKISK

SÆT ORD PÅ VERDEN

Dil özel bir şey değildir – ama yaptığımız her şeyin bir parçası...

**Dünyanıza kelimeler katın –
kelimelerinize dünya**

Bunları biliyormusunuz

- Çok kelimeyle karşılaşan çocuklar, daha fazla kelime öğrenirler?
- Kelime hazinesi 3- 6 yaş arasında hızlı gelişir?
- Çok kelime bilen çocuklar ile bir kaç kelime bilen çocuklar arasında ki mesafe yaşla birlikte artış gösterir. Ve kelime hazinesi ne kadar önce stimüle edilirse o kadar iyi olur!!
- 3 yaşındaki bir çocuğun ne kadar çok kelime bildiği ve 16 yaşına geldiğinde okuma oranının ne kadar iyi olduğu arasında ki bağlantı çok belirgindir?

EVDE PAYLAŞILAN ORTAK DENEYİMLER YOLUYLA ÖĞRENİM

Çocuklar doğarken dünyaya karşı meraklı ve dikkatli olurlar.

Ancak dikkat yönü şu şekilde olmalı

- Görme
- Duyu
- Keşfetmek
- Deneyim

En önemlisi ve heyecan verici olanı ise çocukların yetişkinlerden bir şeyler öğrenebilmesidir.

Çocuğun günlük hayatında ne kadar çok ortak dikkat/ilgi durumu olursa, çocuk o kadar çok yeni kelime öğrenir.

Yetişkin kişi şöyle açıklıyor

Meraklı yetişkinler her şeyi açıklamak isterler: Şimdi şunu görmelisiniz, şimdi şunu dinlemelisin! Bu kirpi bütün kış boyunca uyudu, çünkü....., Bu kelebek çatının altında ki sığınakta oturuyor, ama şimdi dışarı çıkıyor çünkü....

EVDE PAYLAŞILAN ORTAK DENEYİMLER YOLUYLA ÖĞRENİM

Dikkat/ ilgi olmazsa öğrenimde olmaz!

- Renkli, şaşırtıcı, sesli ve göze çarpan şeyler çocukların dikkatini kolay çeker.
- Önemli bilgilerin net ve görülebilir olduğundan emin olun ve bilgilerin gürültü yüzünden bastırılmamasına dikkat edin. Örneğin hikaye okurken televizyonu kapatın.
- Önemli kaynakları doğru kullanabilmesi için çocuğunuza yardımcı olun!

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

Okul öncesi dil – ‘burada ve şimdi’ den ‘orada ve o zamana

0-3 yaş aralığında ki çocuğun dil durumu burada ve şimdidir: Şu anda yaptığımız, su anda gördüğümüz, su anda hissettiğimiz.

3-6 yaş aralığında çocuk farklı durumlarda dilini değişik kullanmayı öğrenir.

3-6 yaş aralığında ki çocuk hayal dünyasını keşfeder ve kendinin hiç yaşamadığı olayları ve insanları anlatır.

- Sen ebeveyn olarak çocukta şunları fark edersin
- şakalar
- gelecekle ilgili hayal
- geçmişle ilgili düş

Ve şaka niyetine yalan söylemek, kandırmak ve oyun oynamak odak noktası olur.

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

Orada ve o zaman – eylemler okuma ve yazı dili için köprü kurar.

Küçük bir anlatım 4 yaşında

Bir kurbağa. Orada yerde bir seyin içinde oturuyor...Him kase. O bir köpek ile uyuyor. O evinde. Bir oğlan... Ve bir yatak. Oğlan ve köpek. O neredeyse onu kafasına alıyor.

(Frieda - 4 yaşında)

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

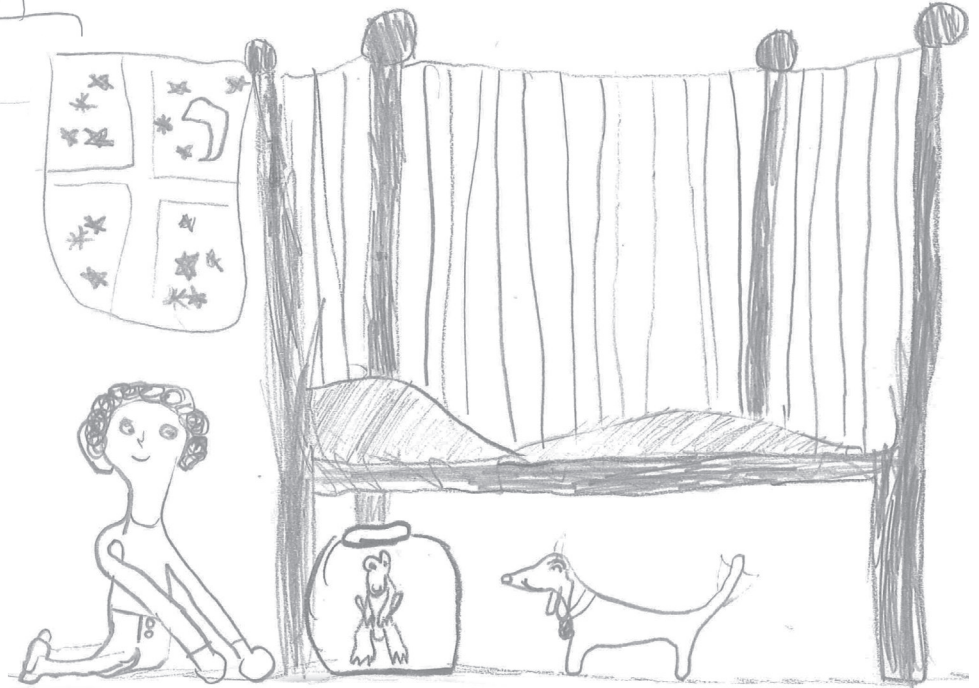

Küçük bir anlatım 6 yaşında

Ve o sonra ağac gövdesinin altına bakıyor. Ve orada kurbağa ve bir sürü diğer şeylerde var.

Ve o sonra elveda kurbağalar diyor ve kendi kurbağasıyla birlikte evine gidiyor.

(Jens - 6 yaşında)

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

Dil sabit rutinlerle öğrenilir

Bizler bir kelimeyi yaklaşık 60 defa duymalıyız ki kalıcı olsun. Bazıları ise 500 kez duymak zorundadır, diğerleri için ise 10 defa duymak yeterlidir.

Çocuk kelimeleri defalarca kez duymalıdır ki kelime hazinesinin aktif bir parçası olsun.

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

Dil kullanılarak öğrenilir

Evde ki günlük rutinleri kullanabilirsin

- Günlük rutinleri çocuğunuzun yeni kelimeler öğrenmesi için kullanabilirsin. Kelimeleri net söyle
- Evde ki etkinliklerinize/ aktivitelerinize çocuğunuzu da dahil edin ve bunlar hakkında konuşun
- Duygularına sözler katabilmesi için çocuğunuza yardımcı olun
- Kelimeleri yeni şekillerde kullanın, örneğin musluk- musluk suyu. Ne anlama geldiği hakkında konuşun
- Resimli oyunlar oynayın
- Ailenin aktivite planlarına ve konuşmalarına çocuğunuzuda dahil edin
- Önerilerini kanıtlayabilmesi için çocuğunuzu teşvik edin
- Oyunlarda oyun kurallarını çocuğunuzun anlatması için müsaade edin
- Kelimelerin anlamını çocuğunuzla konuşun
- İnternetin ve başvuru kitaplarının nasıl kullanılması gerektiğini çocuğunuz gösterin

KELİME VE KAVRAM OLUŞUMU

İki dil bilen çocuk

İyi bir ana dil, çocuğunuzun yeni bir dil öğrenebilmesi için güçlü bir temel oluşturmaktadır. Siz ebeveynler olarak spontan ve doğal konuşmalısınız ki ana dil iyi bir şekilde gelişmiş olsun.

Çocuğunuz ikinci dili edinirken belli bir dönemde dilleri karıştırabilir ve siz bunun farkına varırsınız. Bu çok normaldir ve bu çocuğun yeni bir dil edinme sürecinde olduğunun sonucudur.

Eğer çocuğunuz anaokuluna başladıysa ve belli bir dönem çok sessizse buda çok normaldir. Çocuğunuz enerjisini bu yeni dili dinlemek ve okumak için kullanır ki daha sonra iletişimde bu ikinci dili kullanabilsin.

Çocuğunuzun yeni dili konusunda meraklı olun ve ilgi gösterin

MÅLTIDER OG SPROG

Alışveriş yapılırken hangi kelimeler öğrenilir?

Süpermarket, kasap, sebze, ileri, evde, bisiklete binmek, araba sürmek, arabanın içine malzemeleri/ eşyaları koymak, bandın üzerine eşyaları koymak, ödemek

Yemeği hazırlarken hangi kelimeler öğrenilir?

Soyma, pişirme/ kaynatma, kızartma, doğrama, kesme/ dilimleme, parçalar halinde kesme, hazırlamak, içine koymak, üstüne koymak.

Masa hazırlanırken ve yemek yenileceği zaman hangi kelimeler öğrenilmelidir?

Tok, aç, üzerinde, yanında, geride, önünde, üstünde, sağda, solda

GÜNLÜK DİYALOG

3-6 yaş arasındaki çocuklar kelime ve durumlar arasındaki yakın bağ sayesinde dillerini geliştirirler ve şunları ise anlamakta zorlanırlar

- Uzun cümleler
- Uzun açıklamalar, örneğin çekişmeler/ zıtlasmlar
- Ironi/alay, iğnelemeler ve kelime oyunları

3-6 yaş arasındaki çocuklar anlamadıkları zaman kendileri bunu söylemezler. Yaklaşık 5 yaşına geldiklerinde yanlış anlaşılmalrı işaret edebilecek durumda olurlar.

GÜNLÜK DİYALOG

Örneklerle anlaşılması zor olan yetişkin dili

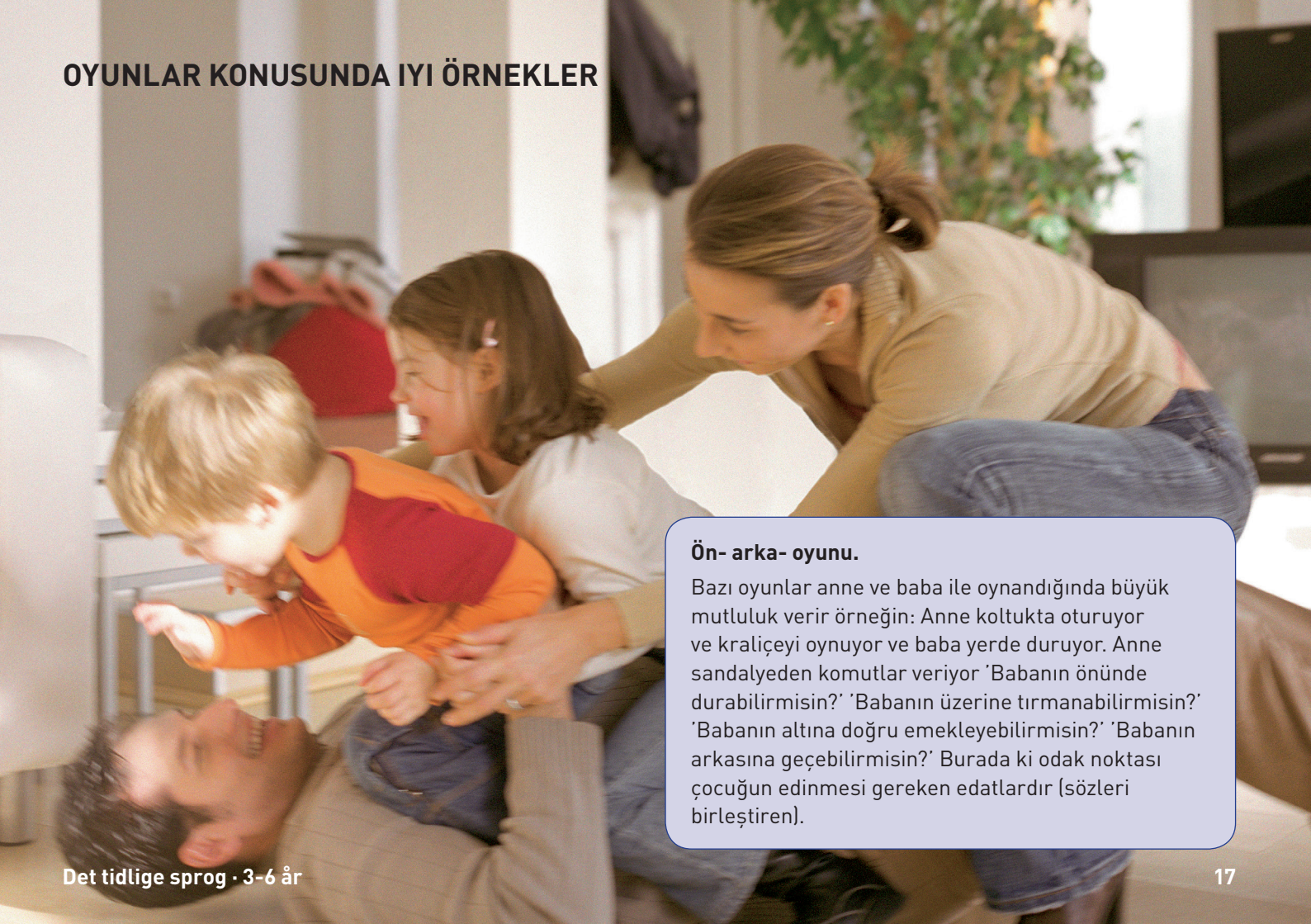
Lanet olasıca, bugün yatağın ters tarafından mı
kalktın

Senin tatlı yemeğini kim batırdı (yani anlamı neden
sinirlisin demek)

Yanıp bitmek (reddedilmek)

OYUNLAR KONUSUNDA İYİ ÖRNEKLER

Ön- arka- oyunu.

Bazı oyunlar anne ve baba ile oynandığında büyük mutluluk verir örneğin: Anne koltukta oturuyor ve kraliçeyi oynuyor ve baba yerde duruyor. Anne sandalyeden komutlar veriyor 'Babanın önünde durabilirmisin?' 'Babanın üzerine tırmanabilirmisin?' 'Babanın altına doğru emekleyebilirmisin?' 'Babanın arkasına geçebilirmisin?' Burada ki odak noktası çocuğun edinmesi gereken edatlardır (sözleri birleştiren).

OYUNLAR KONUSUNDA IYI ÖRNEKLER

Bomba- oyunu.

Bir tane çalar saat kurulur, bir poşetin içine konulur ve belirli bir sözcük önerilir örneğin orman. Şimdi aileden herkes saat çalana kadar ormanla ilgili bir kelime söyler. Saat çaldığı anda poşet kimin elindeyse, o kişi daha sonraki kelimeyi kararlaştırır.

OYUNLAR KONUSUNDA İYİ ÖRNEKLER

Ne düşündüğümü tahmin edebildirmisin?

Ne düşündüğümü tahmin edebildirmisin bir oyun şeklidir ve her yerde oynanabilir örneğin arabada, bisiklette ve evde. Oyunun kuralları sadedir, çocuk yetişkinlerin ne düşündüğünü tahmin edecektir. Eğer çocuğun yaşı çok büyük değilse, çocuğun görüş alanında bulunan nesneyi/ mevzuyu seçmek önemlidir. Örnek şöyle olabilir: Benim düşündüğüm, insanın kendi kendini görebildiği bir şeydir (Ayna).

Benim talimatlarımı izle

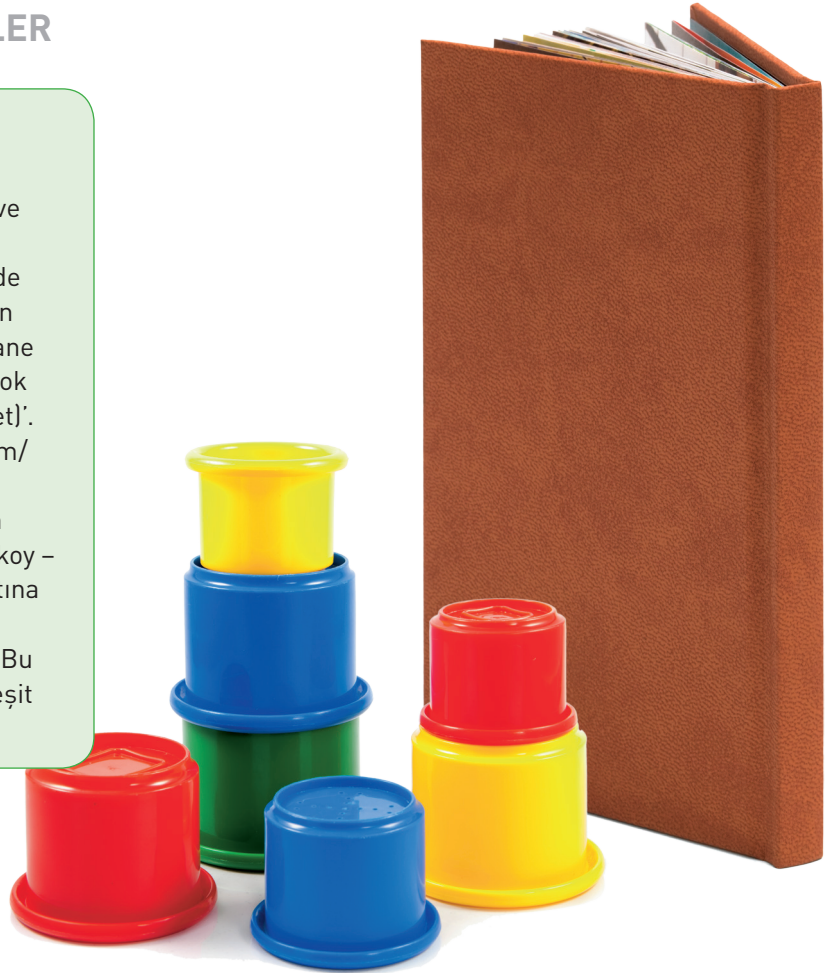
Örneğin küçük bir ayıcık hiç beklenmedik bir yere saklanılabilir ve yer değiştirerek ayıcığın nerede olduğu anlatılabilir. Örneğin ayıcık salonda oturuyor, banyoda yada mutfaktaki üçüncü çekmece. Daha sonra çocuk ayıcığı saklayabilir ve yetişkinin nerede araması gerektiğini anlatabilir.

ÖYUNLAR KONUSUNDA İYİ ÖRNEKLER

Renkli kuleler inşa etmek

Bir çok çocuk verilen küçük görevleri sever. Bu oyunda odak noktası çocuğun renkleri tanması ve baba yada annenin talimatlarını izleyebilmesidir. Gerekli olan büyük bir kitap ve 2 x 5 büyüklüğünde her renkten dizilebilen bloklardır. Başlamadan önce kısa bir anlatım olmalı: Bak sen şimdi bir tane sarı, bir kırmızı, bir yeşil, bir beyaz ve bir mavi blok alacaksın, (çocuğun renkleri tanıyormu kontrol et)'. Şimdi büyük kitabı kaldıralım ki gizlice dizebilelim/ inşa edelim. Bende seninle birlikte dizeceğim/ inşa edeceğim. Şimdi benim dediğim gibi dizelim (yönetmen benim). Hazırmısın? Önce mavi olanı koy - kırmızı olanı üzerine koy- beyaz olanı mavinin altına koy vs. Bütün bloklar kullanıldıktan sonra kitabı çek ve renkli kulelerin eşit olup olmadığına bak. Bu çok eğlenceli bir oyun ve bazen renkli kulelerin eşit olmadığını da görebilirsin.

KAFIYE, TEKERLEME VE DİL OYUNLARI

Eğer çocuk dil seslerini tanıyor ve onları fark edebiliyorsa daha çabuk okumayı öğrenir.

Kafiye hakkında

Kafiye demek kelimeler arasında ki küçük işitsel farklılıkları ve neylerin birbirine uyduğunu yani kafiyeli olduğunu dinlemektir.

Dilin yanı sıra kafiye ve tekerlemeler çocukların dikkatini keskinleştirir ve bu çocukların daha sonra ki okuma öğrenimi için iyi bir temel sağlar.

RIME, NAPJEVI I IGRA SA JEZIKOM

Dil seslerine dikkat etmesi için çocuğunuza şu şekilde destek olabilirsiniz

- Çocuğunuzun ezberleyebileceği ve büyük güvenle söyleyebileceği şarkılar söyleyin
- Kafiye olan kelimelerle oynayın
- Komik kafiyeler yapın- ayrıca saçma kafiyelerde 'höne – pöne' (tavuk – mavuk)
- Kaj ve Andreanın da yaptığı gibi tersten okuyun, örneğin 'Eger sen zozag dersen – bu gazoz olur'
- Aynı ses ile başlayan kelimeler bulun, örneğin Mille ve mor aynı sesle başlıyor.
- Çocuğunuz mutfak masasının yanında duruyor ve bir dilim pasta bekliyor ve birden pasta masta diyor. Sizde çocuğunuza katılarak kelime oyunları yapın.

RIME, NAPJEVI I IGRA SA JEZIKOM

Kafiyeleri dramatize etmek

Peter Anker kolay bir metindir ve ritmi çok iyidir. Soru cevap şeklinde olduğu için çocuğunuz oynamak ister.

Akışla, ayakını yere vur ve kafiyeleri listele. Bu her kelimeye karşı dikkati güçlendirir.

Daha fazla kafiyeler bul

Hvem er det, der kommer ind? Det er Peter Slikkepind

Hvem er det, der sidder ned? Det er Peter Gummiged.

Kafiyeli kelimeler bulmak için içerikten şekile geçmek gereklidir. Neyin birbirine uyduğunu iyi dinlemelisiniz.

Hvem er
det, der banker?
Det er Peter Anker
Hvem er det, der lukker op?
Det er Peter Sukkertop

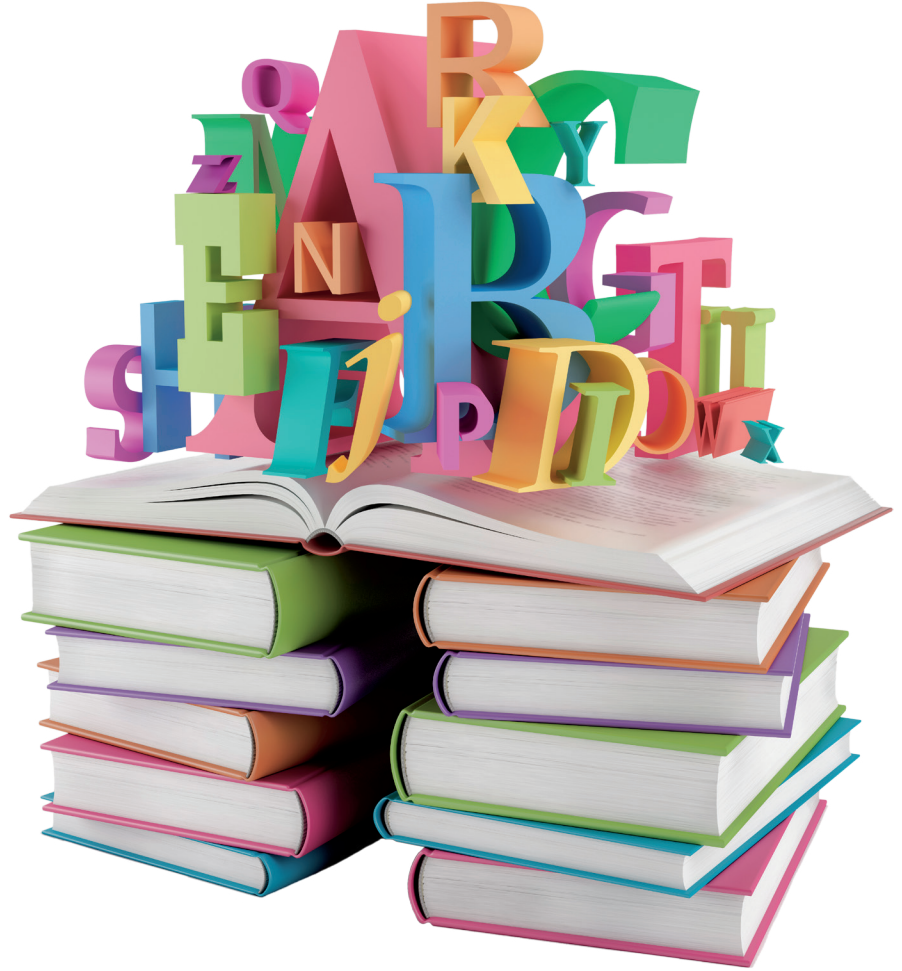
ANLAT, OKU VE KITALARA BAK

Çocuğunuzun okumayı öğrenme isteğinin artması için evde yüksek sesle okumaya alıştırın

- Çocuğunuza her gün yüksek sesle okuyun
- Çocuğunuzu kütüphaneye götürün
- Kendiniz okuyun ve okuduğunuzu çocuğunuza gösterin
- Kitaplar ve dergiler hakkında konuşun

Yavas okumak

Kelimeler bir nevi ses paketidir. Hizli değil net bir şekilde okursanız çocuğunuz bu ses paketini daha iyi algılar. Daha sonra kullanmak için bunlar doğru ambalajda saklanır ve hatırlanır!

ANLAT, OKU VE KITALPLARA BAK

Kitaplarda ki kelimeler

Çocuğunuz kitaplar sayesinde yaşadığı dünya ve çevre hakkında bilgi edinir. Başkalarının duygularını ve düşüncelerini de bu sayede kavrar.

Kitaplar hayal gücünü harekete geçirir ve oyunlar için ilham kaynağı olur. Çocuğunuzla birlikte hiç kullanmadığınız kelimeleri kullandığınızı hissedeceksiniz.

Kitaplar masal tarzında gerçek dışında olabilir: Konuşan bir kurt, peynir rendeleyen bir fare ve yünlü örgü eldivenin içine giren ayıcık

Det tidlige sprog · 3-6 år

ANLAT, OKU VE KITALARA BAK

Çocuğunuzun ilgilerini izleyin!

Birakın çocuğunuz kitabı kendi seçsin.
Birakın çocuğunuz kitapta ki noktaları kendi işaret etsin. Çocuğunuzun işaret ettiğı şeyler hakkında konuşun.

Peki eğer.....

- benim çocuğumun hikaye dinlemeye ilgisi yoksa?
- Kitabı okurken bunu zevkli ve keyifli hale getirin.
- Okumak yerine hikayeyi anlatabilirsin.
- Belki kitap çok kolaydır yada çok zor.
- Çocuğunuzun sevebileceğı ve anlayabileceğı bir kitap seçin, ve belkide çocuğunuzun daha önceden tanıdığı bir kitabı da seçebilirsiniz.

Tekrar etmeler!

Aynı kitabı defalarca kez okuyun.

YAZI TIPI İLE OYNAYIN

Ne kadar erken başlanırsa, çocuğunuz okuma ve yazmayı o kadar kolay öğrenir.

Eğer çocuğunuz okuma ve yazı oyunlarına erken başlarsa

- kendinde baskı hissetmeden oynayabilir ve tecrübe edinir
- Eğer çocuğunuz okuma ve yazı oyunlarına erken başlarsa bu kendi istek ve ilgisi olduğunun göstergesidir.

Bu yüzden çocuğunuzun yazmasına ve okumasına izin verin. Yazdıklarını okumasını isteyin.

Çocuğunuzun okurken ve yazarken onu övmeyi ve cesaretlendirmeyi unutmayın.

YAZI TİPİ İLE OYNAYIN

Her durumu kullanarak çocuğunuzu yazması için cesaretlendirin, örneğin:

- Arzu edilen şeylerin listesi
- Alışveriş listesi
- Gizli mesajlar
- Çizimlere isim koymak
- Çocuğun çizimlerine metin eklemek
- Çocuğunuza mesajlar yazın ve kendi yazması için de teklif edin
- Bir tahta kullanın veya buzdolabı kapağının üzerinde suda eriyebilen kalem kullanın.
- Manyetik harfler kullanın
- Çocuğunuzla birlikte kitaplar hazırlayın

Kağıt ve kalemlerinizi hazır olsun ki çocuğunuz yüksek sesle okunan ve söylenen şarkıları yazabilsin. Çiz ve kendinde bir şeyler yaz. Bu çocuğunuza ilham kaynağı olacaktır.

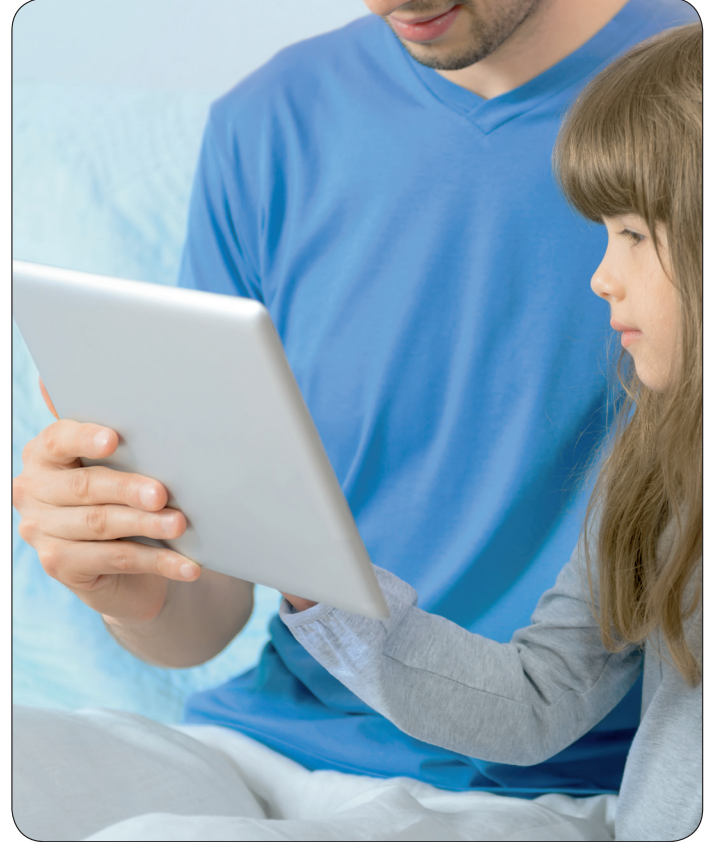
ÇOCUĞUNUZUN ENFORMASYON TEKNOLOJISINI (BILGISAYARI) KULLANABILDİĞİNİ BİLİYORMUSUNUZ?

Bilgisayar, Ipad ve elektronik oyuncakları kullanabilmesi çocuğunuza kolay erişim sağlayın.

- Bu  ocuĐun konsantrasyonunu artırır
- Kelime hazinesini güçlendirir
- G  z el kordinasyonunu etkiler
- Dili anlamasını artırır
- Çocuğunuz daha çok bilgi edinir

Çocuğunuzun okuma ve dil becerilerini destekleyen bilgisayar  Đrenme kaynakları için örnekler şunlardır:

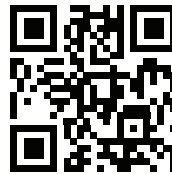
- Hr. Skæg
- Oline
- www.lillel  ser.dk

LINKS

- www.biblioteket.sonderborg.dk
- www.sprogpakken.dk
- eller søg på nettet efter fx 'små børns sprog', 'sprogstimulering', 'sprogudvikling', 'babytegn' osv.

Du kan også finde denne og andre brochurer online på

www.sonderborgkommune.dk > Borger > Pasning, skole og familie > Dagpleje, vuggestue og børnehave > Særlige tiltag 0-6 år

www.sonderborgkommune.dk

Sønderborg Kommune
Børn og Uddannelse
Voldgade 5
6400 Sønderborg
T 8872 6400
post@sonderborg.dk